

ХРАПЕНКО О. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук, адвокат

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ З ПИТАНЬ СУДОУСТРОЮ І СТАТУСУ СУДДІВ

Реформування судової системи почалося ще з часів проголошення Незалежності України і триває по теперішній час. Кожен наступний крок вносить свої корективи і оновлює судову владу.

Саме таким кроком став законопроект № 4180 «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення окремих положень законодавства з питань судоустрою і статусу суддів» від 04.03.2016 (далі — законопроект) [1], який був внесений до розгляду народними депутатами України Алєксєєвим С. О., Сиройдом О. І., Крулько І. І. та Ємецем Л. О. і вже викликав неабиякий резонанс серед науковців і практиків.

Зрозумілим є такий факт, що найбільш негативне ставлення до законопроекту отримав від професійних суддів.

Розглянувши новачі законопроекту № 4180, можна зробити висновок, що найбільш актуальними і обговорюваними питаннями є:

1. Впровадження нових механізмів для прискорення процесу кваліфікаційного оцінювання суддів та залучення до цього громадськості. Запропонована процедура передбачає оцінювання суддів за критеріями особистої, професійної та соціальної компетентності, професійної суддівської етики та доброчесності. Найбільш цікавим та водночас вельми оціночним є критерій доброчесності в діяльності судді.

Для запровадження критерію доброчесності, законопроект у ст. 85², передбачає створення **Громадської ради доброчесності**, яка, в свою чергу, буде наділена повноваженнями щодо: збору, перевірки та аналізу інформації щодо судді чи кандидата на посаду судді, надання Вишій кваліфікаційній комісії суддів України інформації щодо судді чи кандидата на посаду судді, за наявності відповідних підстав, надання Вишій кваліфікаційній комісії суддів України висновку про невідповідність судді чи кандидата на посаду судді критеріям професійної етики та доброчесності, який додається до дос'є кандидата на посаду судді або до суддівського дос'є, делегування уповноваженого представника для участі у засіданні Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо кваліфікаційного оцінювання судді чи кандидата на посаду судді та має право створити інформаційний портал для збору інформації щодо професійної етики та доброчесності суддів, кандидатів на посаду судді.

Наділення **Громадської ради доброчесності** таким широким колом повноважень викликає певну стурбованість щодо майже необмеженого

впливу на суддів у питанні перевірки їх сумлінності, а також відсутність розробленої процедури використання такого впливу з боку громадськості. Все це може призвести до ще більшої дискредитації суддів в очах суспільства.

2. Поява нових антикорупційних заходів та підстав дисциплінарної відповідальності судді. Особливістю даної поведи є моніторинг способу життя судді та його близьких родичів, з метою встановлення відповідності рівня життя, наявного майна та одержаних доходів. (ст. 57¹ законопроекту). Інформація, яка отримана за результатами моніторингу способу життя судді, включається до суддівського досьє і є відкритою для загального доступу.

Впровадження зазначеної норми, з одного боку, є позитивним кроком у межах профілактики корупції в діяльності суддів. З іншого боку, право Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відкривати дисциплінарне провадження за власною ініціативою, при наявності підтверджуючих відомостей, які є підставою дисциплінарної відповідальності судді, в результаті можуть спричинити зловживання ВККС своїми повноваженнями (ч. 2 ст. 93 законопроекту).

3. Залучення до суддівської професії найбільш кваліфікованих правників. Найцікавішою і водночас неочікуваною стала новація щодо можливості призначення до кандидатів на посади суддів апеляційних, вищих спеціалізованих судів і Верховного Суду України не тільки професійних суддів, які мають стаж п'ять років, а й адвокатів і науковців, які мають десять років стажу, але ніколи не були суддями (ст. 26, 31, 39 законопроекту).

Така перспектива була вороже сприйнята професійними суддями, як мінімум через відсутність у зазначених кандидатів досвіду практичної роботи в суді першої інстанції. Але, якщо подивитись на обговорювану норму законопроекту з боку оновлення судової системи професійними та кваліфікованими юристами (адвокатами і науковцями), із обширною практикою, які є обізнаним у всіх тонкощах судового процесу, то такий чинник може відіграти тільки на користь і сформувати плеяду суддів «нового часу».

Доречним було включення до законопроекту норми, щодо короткого курсу стажування (перепрофілювання) для таких кандидатів. Забезпечити підготовку і організацію такого стажування можна із залученням органів суддівського та адвокатського самоврядування.

Аналізуючи законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення окремих положень законодавства з питань судострою і статусу суддів» зрозумілим є факт необхідності його доопрацювання, хоча вже сьогодні можна відмітити позитивні кроки щодо перспективи наповнення суддівського корпусу професійними юристами, які будуть стояти на варті законності, справедливості та неупередженості судової гілки влади.

Список використаних джерел

1. Законопроект № 4180 «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення окремих положень законодавства з питань судустрою і статусу суддів» від 04.03.2016 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58327

КРИВЕНКО О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів

ПОРЯДОК ДОБОРУ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДИ МІСЦЕВИХ ПРОКУРОРІВ ТА ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ

Ухвалений 14 жовтня 2014 року Закон України «Про прокуратуру» — це не лише старт справжньої реформи окремого відомства, але й початок якісних і невідворотних змін у системі всіх правоохоронних органів держави.

Аналіз тексту нового закону дозволяє дійти висновку про певну «революційність» закріплених у ньому положень. Адже, на відміну від пострадянського законодавства у вказаній сфері, новим законом про прокуратуру: 1) Скасовується прокурорський пагізяд за додержанням і застосуванням законів, який апріорі не властивий органам прокуратури у демократично розвинених державах; 2) Ускладнюється порядок добору кандидатів на посади місцевих прокурорів та їх призначення; 3) Створюється кардинально нова система місцевих прокуратур; 4) З метою забезпечення гарантії незалежності прокурорів передбачається функціонування таких органів прокурорського самоврядування, як всеукраїнська конференція працівників прокуратури та Рада прокурорів України; 5) Запровадження чіткої процедури притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності; 6) Закріплюється на законодавчому рівні принцип про те, що прокурори підпорядковуються своїм керівникам виключно в частині виконання письмових наказів адміністративного характеру, пов'язаних з організаційними питаннями діяльності прокурорів та органів прокуратури.

Більшість науковців, аналізуючи Закон України «Про прокуратуру», визначають як один з найпрогресивніших новий порядок добору кандидатів на посади місцевих прокурорів та їх призначення який фактично включатиме в себе аж 13 етапів: 1) прийняття рішення Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів (далі — Кваліфікаційна комісія) про проведення добору кандидатів на посаду прокурора, яке розміщується на її офіційному веб-сайті; 2) подання особами, які виявили